

הידושו של מקרא

ראש השנה

וממילא ראייה הוא דקדוש אתה ונורא שמך.

מלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עזך על כל יושבי תבל ארצך (תפילת ר"ה). צריך ביאור מה הם הכפל לשון שנאמר כאן בב' העניינים, בין באופני מלכותו מלוך והנשא והופע, ובין מה דהוכפל על כל העולם, על כל הארץ, על כל יושבי תבל ארצך, הרי אם נאמר על כל העולם ודאי הוכלל בו על כל הארץ, ואם הוכללו כל העולם ממש ודאי הוכללו בו כל יושביו.

ובשלמא והופע הוא דבר נוסף על המלוכה עצמו, והוא שיראו את מלכותו בכבודו, אבל מלוך והנשא למאי הוכפלו. ובאמת גם והופע מיותר, דהרי כשאמר מלוך 'בכבודך' כבר נכלל בו גם ההופעה לכל העולם את כבוד מלכותו, וממילא למה לא די במלוך לבד.

וגם אם צריכים כולם למימר, מ"מ יקשה למה לא נאמר מלוך והנשא על כל העולם, והופע עליהם בהדר גאון עוזך.

עוד צריך ביאור מהו החילוק בין העולם להארץ, הרי לכאורה כשאומרים 'הארץ' גם איירי בכל העולם ולא בארץ ישראל לבדה וכדומה, ולמה נשתנה הלשון פעם כך ופעם כך. וגם מהו תבל ארצך.

קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך ככתוב ויגבה ה' צבקות במשפט והקל הקדוש נקדש בצדקה (תפילת ר"ה). צריך ביאור בתפילה זו, למאי הוסיפו כאן הלשון ואין אלוה מבלעדיך, דמה עניינו לכאן, וגם דבר פשוט הוא, ולמאי בעינן למימר כן כלל.

ובפרט יקשה הא דמיד אח"כ אומרים ככתוב ויגבה ה' וכו', דהרי אין בזה כלל ראייה להא דאין אלוה מבלעדיך, וגם אין צריך לזה ראייה כלל, וממילא מה למידים מן הכתוב.

והביאור הוא פשוט, דהעיקר מה דאומרים כאן הוא קדוש אתה ונורא שמך, ועל זה הביאו ראייה מן הכתוב ויגבה ה' צבקות במשפט והקל הקדוש נקדש בצדקה, רק דכדי שלא תאמר דאם ויגבה ה' משמע דיש עוד ערכאות תחתיו, והיינו שעליהם יגבה וחלילה יהא במשמע דיש עוד זולתו, וגם מכך דכתיב אח"כ והקל הקדוש נקדש בצדקה דמשמע חלילה שני רשויות אחר שכבר נאמר ויגבה ה', לכך מיד מקדימים ואומרים ואין אלוה מבלעדיך, וזה כדי שלא יהא לנו חלילה אפי' הו"א לפרש כך הכתוב, אלא כוונת הכתוב הוא דהקב"ה שבכל השנה הוא הקל הקדוש כפי שאנו אומרים במהלך השנה, הוא זה שויגבה במשפט, דעכשיו הוא נקדש בצדקה, אבל אין זה שהוא גובה על אחרים חלילה, אלא שהוא עצמו גובה ממה שהוא בכל השנה,

ובאמת עיין בהמשך התפילה שבה נאמר דע"י כל אלו וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ועוד יצא מכך שיבין כל יצור כי אתה יצרתו, והדבר הג' הוא שיאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ולכאורה מן ג' תוצאות אלו אפשר אולי להבין מה היו הג' פעולות שגרמו להם.

דמה שאמרנו מלודך על כל העולם כולו בכבודך, הוא כדי שידע כל פעול כי אתה פעלתו, והיינו דאיירי בפעולת המלוכה שבכל זמן וזמן, לנהל ענייני המלוכה דהיינו העולם, וזהו מלודך, וצריך שייעשה הדבר בכבודך כראה וכיאות למלכות, ודבר זה הוא שייך לכל העולם ממש, כגון הכוכבים והמזלות, דהרי הכל יש לנהל האיך ומה יעשו, ולכך נקט העולם.

נוסף לכך אנו אומרים הנשא על כל הארץ ביקרך, והיינו שיהא הקב"ה מנשא עצמו על מה שהוא יצר העולם, שידע כל אחד מן הברואים שיצירתו נעשה ע"י הקב"ה, וממילא בכך יבין כל יצור כי אתה יצרתו, וזהו שייך רק לארץ היינו למקום היושבים בארץ ולא בכל הרקיעים והמזלות, שלהם אין כלל הבנה שלכך בעינינו לנשא עליהם, וממילא לכן נקט כאן על כל הארץ.

והג' הוא הופע בחדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך, והיינו דכאן לא איירי בכל הארץ כמו קודם, אלא איירי בארצך דהיינו ארץ ישראל, והכוונה לומר בזה שיגאל הקב"ה את ישראל ויפיע עליהם בארצם, וזהו על כל יושבי תבל, דהיינו יופיע לעיני כולם אבל שיהיה בארצך, וממילא בכך יאמר כל אשר נשמה באפו דה' אלקי ישראל הוא המלך, ושמלכותו הוא דבכל משלה, היינו

המלכות שאמרנו קודם שינשא אותה בכל העולם כולו, ידעו כולם דבה' אלקי ישראל איירי.

וזהו ההמלכה דבעינינו להמליך את הקב"ה בראש השנה, דע"י שידעו כולם דגם יצירתם ע"י הקב"ה, וגם שהוא מנהל העולם בכל רגע, וגם דבה' אלקי ישראל איירי, ממילא ידעו ויבינו דביום זה ראש השנה הוא יום הדין שכל בריותיו עוברים לפניו כבני מרון, וממילא יהא בכך המלכה שלימה, והיינו שבכך יתקיים ומלכותו בכל משלה.

רק דצריך ביאור למה הקדימו כאן המלוכה דהיינו הניהול של העולם קודם הנשא על כל הארץ דהוא למימר דכולם יצירתם ממנו, הרי הבריאה קודמת להנהגת העולם, וכפי שאנו אומר ב"ג עקרים בורא ואח"כ ומנהיג לכל הברואים, ולמה כאן נהפך הסדר.

וצריך לומר דכדי שיבינו דיש בורא לעולם מוכרחים הברואים להרגיש קודם דמישהו מנהלם ומנהיגם, דבכך יהא להם הכרה דיש מנהיג, ורק אח"כ יבינו דהוא גם יצרם, ומשא"כ כשמשבחים את הקב"ה על מעשיו, ודאי יש להקדים ענין הבריאה קודם ההנהגה, דהרי הבריאה הוא העיקר והוא גם נעשה קודם להנהגה.

אמר רבה אמר הקב"ה אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיבא לפני זכרונכם לטובה ובמה בשופר (ראש השנה ל"ד). היינו דכל אחד מן ג' אלו בא לצורך אחר, דמלכיות בא להמלכת הקב"ה, ואילו זכרונות לזכרונו לפניו, ושופרות אינו ענין לעצמו אלא הוא הדבר

חידושו

ראש השנה

של מקרא

העושה ב' אלו הראשונות, השופר גם עושה המלכה, והוא גם מזכירנו לפניו.

נמצא השופר של ר"ה נעשה לב' עניינים שונים חד לצורך הקב"ה דהיינו המלכתו, והשני לצרכינו כדי שניזכר לפניו לטובה.

ולפי ב' אלו ננסה לעמוד על מצוות השופר ולהבין עניינו, דלגבי ענין המלכת הקב"ה בשלמא לתקוע בשופר ניהא דבעינן, דבזה נעשה המלכתו, והוא ענין חשיבות ומשילות, אבל לשמוע קול השופר למה נצטוינו, וכי אם חלק מן הקהל לא ישמעו את השופר לא יהא בכך המלכה, הרי העיקר שיתקעו בשופר להמלכה, ולמה תלוי הדבר בשמיעת כל אחד ואחד.

ולגבי ענין זכירתנו לטובה ע"י שופר ניהא שניהם, דבעינן גם התקיעה עצמה כדי שישמע הקב"ה תקיעתינו ונזכר לפניו, אבל מצד שני בעינן אנן גם שמיעת השופר, כדי שבכך נתעורר לכפר על מעשינו, ובכך יירצה הקב"ה לקבל תפילותינו ובוזה ניזכר לטובה אצלו, היינו דשמיעתו את השופר גורם להזכירנו לפניו, ושמיעתנו את השופר שגורם לעוררנו בתשובה, בזה זכירתנו הוא 'לטובה' לפניו ולא זכירה סתם. אבל לגבי ההמלכה עדיין קשה למאי בעינן שמיעת השופר לכל אחד.

ואולי יש לומר דלא די שיהא כאן מעשה המלכה כלפי הקב"ה על העולם, אלא בעינן שאנו עצמינו נמליכו עלינו, כל אחד ואחד עליו, ולכך בעינן גם שמיעת השופר לכל אחד, דבכך ההמלכה תהא עליו גם כן.

ולפי זה יש גם לדון בדיני השופר כמה דבעינן לתקוע בין תקיעות דמעומד ובין תקיעות דמיושב, דבשלמא אם כדי שניזכר לפניו אנו תוקעים ניהא, דבשני אופנים אלו עמידה וישיבה שייך שיתעורר האדם, דמצד אחד בעמידה הרי יש לה חשיבות בעצם המעמד עצמו, ובכך יתעורר לתשובה, ומצד שני בישיבה האדם מיושב יותר בדעתו לידע האיך ובמה להתעורר לתשובה, דממילא ע"י שני אלו נתעורר לתשובה וניזכר לפניו לטובה, אבל גבי הטעם שתוקעים להמלכת הקב"ה לכאורה היה די בעמידה לבד, דכך ראוי להמליך עלינו את המלך הקב"ה בעמידה, דחשיבות יש בה יותר, וממילא לטעם זה יקשה למה בעינן לתקוע במיושב.

ואין לומר דבתקיעות דמעומד נתקיים ההמלכה ואילו במיושב הזכירה לפניו, דהרי את המלכות גם אומרים בתקיעות דמיושב, משמע דחלק עיקרי של ההמלכה נעשה באופן זה דתקיעות דמיושב, וממילא תימה הוא וכן"ל.

ואולי יש לומר דהיות ובנים אנו לפני המקום ראוי לנו גם בהמלכתו לישיב אצלו, הגם דשאר העם צריכים לעמוד לכבוד המלך במעמד ההמלכה, דכך הוא דרך המלוכה דבני המלך יושבים לצידו, וממילא אנו בני ישראל שהם בנים למקום יכולים גם לתקוע להמלכתו חלקם במיושב.

ומה דחלק מן התקיעות כן בעינן במעומד, זה יש לומר דהיות וגם יש בחינה של כעבדים לפני המקום ולכך בעינן לתקוע גם במעומד כעבדים לפני המלך.

וממילא לפי זה ניהא אחר כל תשר"ת אנו אומרים אם כבנים ואם כעבדים,

חידושו

ראש השנה

של מקרא

שנאמר כי טוב לו עמך, וממילא ודאי
יכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומתוקה בכל
העניינים לטובה ולברכה.

דבאמת בחלק מן התקיעות אנו מקיימים
אם כבנים דהיינו במיזשב, ואילו בחלק
אחר אנו מקיימים אותה כמעומד כעבדים.

ונותן טעם לענין זה של כעבדים, יש לומר דגם
בבחינה זו של כעבדים אינו בחינה רעה
כ"כ לנו לפני המקום, דהרי אנו עברים
אנן, ובעבד עברי אמרו בגמ' קידושין
דהקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו,
והיינו שמחוייב ליתן לו לכל הפחות כפי
שנותן לעצמו, וצריך לדאוג שיהיה לו טוב
עמו, דממילא גם אם כעבדים נחשבנו
אצלו, מ"מ ודאי יקיים הקב"ה את תורתו
וינהג בנו כאדון בעבד עברי, לקיים מה

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com